

הנגע שבאופנה – צרעת בגדים

"והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים. או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור. והיה הנגע ירקרק או אדמדם בבגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הכהן. וראה הכהן את הנגע והסגיר את הנגע שבעת ימים. וראה את הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בעור לכל אשר יעשה העור למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא. ושרף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים או את כל כלי העור אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת היא באש תשרף. ואם יראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בכל כלי עור. וציוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית. וראה הכהן אחרי הוכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת היא בקרחתו או בגבחתו. ואם ראה הכהן והנה כהה הנגע אחרי הוכבס אותו וקרע אותו מן הבגד או מן העור או מן השתי או מן הערב. ואם תראה עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור פורחת היא באש תשרפנו את אשר בו הנגע. והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס וסר מהם הנגע וכובס שנית וטהר. זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו".

מז

מדוע באים נגעי בגדים? 1

"והבגד כי יהיה בו נגע צרעת" – ממה שאין ספק בו שלא יהיה זה בטבע בשום פנים. כי בבגד לא יקרו אלה המראות המשוונות אם לא מצד מלאכה תשימם בו בצבעים שונים בכוונה או שלא בכוונה וזה מצד איזה חטא שיקרה בסמים הצובעים או במלאכת האומן או בהתפעלות הבגד הצבוע. וכבר באה הקבלה שלא ידונו בנגעי בגדים זולתי הלבנים בלתי צבועים כלל. אומנם העיד הכתוב שלפעמים יהיה זה כפלא בבגדים ובבתים. וזה להעיד אוזן הבעלים על עבירות שבידם. וכל זה בחמלת ה' על שומרי מצוותיו. וזה כי אומנם המין האנושי הוא התכלית המכוון במציאות, בפרט במציאות הנפסדים. כי הוא לבדו מוכן מכולם להיות דומה לבורא במושכלות ובמעשים. ויצדק זה בכל אחד מאישי האדם בשכלו האישי הנקרא צלם אלוהים. ובכוחו הבחירי הנקרא דמות אלוהים, כי האדם לבדו בנבראים הוא בעל בחירה. וכאשר יתעורר להתבונן מציאות בוראו וגודלו וטובו אשר בו הוא רב חסד ואמת ובהם עושה צדקה ומשפט. ואחר שהתבונן והכיר זה ילך בדרכיו לעשות רצונו כרצונו. הנה זה בלי ספק דומה לבוראו יותר מכל שאר הנבראים. והוא התכלית המכוון מאת הבורא הממציא. וכאשר לב הותל הטה את האדם מזה בהיותו נשמע אל הכח המתאווה הגשמי, בכל פעולותיו או בקצתם, להתרשל מרצון בוראו או להתקומם עליו, יהיה העונש עליו ניצחי או בלתי ניצחי כפי המשפט האלוהי. וכאשר יקרה זה לאדם בשגגה שיוצא מאיתו הנה יתייסר ממנו או בגופו כפי החוכמה האלוהית להעיר אוזנו. אומנם הנרדמים אשר לא התעוררו כלל לדעת דבר מזה, הם בלי ספק תחת הנהגת הטבע והגרמים השמימיים, הנכבדים מאותם בני אדם, כשאר מיני בעלי חיים אשר לא תיפול השגחה אלוהית באישיהם אבל במיניהם בלבד. כי בהם תשלם כוונת הממציא יתברך. וכאשר בחר באומה הישראלית להיות לו לעם סגולה, זה מפני שתקוות המכוון מאיתו יתברך היא יותר ראויה ומצויה באישי זאת האומה ממה שהיה באישי זולתה. כי אומנם מציאות הבורא ואחדותו

נודע בקצתה ומקובל בכולה מהאבות. כתב להורותם התורה והוא החלק העיוני, והמצווה הוא החלק המעשי. והזהיר שבנטותם מזה יעיר אזנם ביסורין. ובחמלתו עליהם כשיהיה הרוב מהם לרצון לפניו, אמר לעורר היחידים מהם. ראשונה בנגעי בגדים, אשר עליהם באה הקבלה שאין בגדי בני הנכר מטמאין בנגעים. וכשלא יספיק זה יעוררם בנגעי בתים אשר בהם גם כן לא יבוא נגע צרעת בטבע כלל. ולזה ראוי שלא יהיו בגדי בני הנכר ולא בתיהם מטמאים בנגעים. וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה למעלה זו אין זכרון לראשונים שנמצאו לעולם נגעי בתים עד שאמרו קצתם ז"ל שלא היו לעולם.

ספורנו

מדוע באים נגעי בגדים? 2

"והבגד כי יהיה בו נגע צרעת" – זה איננו בטבע כלל ולא הווה בעולם וכן נגעי בתים. אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב. וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועוון יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי ה' סר מעליו. ולכן אמר הכתוב "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" כי היא מכת ה' בבית ההוא. והנה איננו נוהג אלא בארץ שהיא נחלת ה'. ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע אלא מפני שלא יבוא העניין ההוא אלא הארץ הנבחרת אשר ה' הנכבד שוכן בתוכה.

בתורת כהנים דרשו עוד שאין הבית מטמא אלא אחר כיבוש וחלוק ושיהיה כל אחד ואחד מכיר את שלו והטעם, כי אז נתיישרה דעתם עליהם לדעת את ה' ותשרה שכינה בתוכם. וכן אני חושב בנגעי הבגדים שלא ינהגו אלא בארץ. ולא הוצרך למעט מהן חוצה לארץ כי לא יארעו שם לעולם. ומפני זה עוד אינם נוהגים אלא בבגדים לבנים לא בצבועים, כי אולי הצבע הוציא הכיעור ההוא במקום ההוא כטבעו ולא אצבע אלוקים היא. ולפיכך הצבועים בידי שמים מטמאין.

ועל דרך הפשט מפני זה יחזירו הכתוב בכל פסוק ופסוק "הבגד או העור או השתי והערב" כי הדבר נס.

רמב"ן

"והבגד" מה בא ללמד?

"והבגד" – להסמיכו לדין שלוח חוץ לשלושה מחנות. או לרבות כלאיים. מהו "או"?

"בבגד צמר או בבגד" – צריך הכתוב לומר "או" שלא יטעה אדם לומר שלא יטמא בנגעים אלא בגד של שניהם, על זה הדרך בגד צמר ובגד פשתים עמו, תלמוד לומר "או". אם כן תיבת "או" צריכה לעצמה ואינה מעכבת סמיכות צמר לפשתים. וזה הוא שיעור הכתוב בבגד צמר ולא דווקא צמר, אלא הוא הדין אם יהיה בגד פשתים שניהם שוים בדין. ולזה דרשו: מה פשתים כביריתו – פירוש שאין דרך בני אדם לצבוע בגדי פשתים אף צמר וכן'.

ומה שהוצרך לרבות כלאיים מ"והבגד" לא לצד הטעות שיבוא מתיבת "או" הוא לצד שלא אמר הכתוב אלא צמר ופשתים, כלאיים מנין לנו לומר? אור החיים

מדוע באים נגעי בגדים? 3

"והבגד כי יהיה בו נגע צרעת" – נגעי בגדים והבתים בלי ספק שאינן באים מצד הטבע כי אין בהם דם וליחות המסבבים העיפוש או כל חולי וכל מכה ועל כורחך אתה צריך לומר שבאים בדרך נס על צד העונש. וזה בנין אב גם על נגעי הגוף שהם חוץ לטבע

על צד העונש. והנה בנגעי בתים אמרו חז"ל שבאים על צרות עין, אבל בנגעי בגדים לא אמרו כלום.

והקרב אלי לומר כי הם באים על גסות הרוח כי דרך העולם להתכבד ביותר במלבושי כבוד. ועל כן דין הבגד הנגוע בשרפה, כי כל מתגאה נידון באש כי כך טבע האש לעלות למעלה כמו זה העולה במעלה. וטהרתו בכיבוס מים המורה על גדר הענווה שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך. ולפיכך לא הזכיר בפסוק כי אם בגד צמר ופשתים וכלי עור ולא הזכיר בגדי משי העשויים מתולעת שני וזה לפי שהתולעת מרמז על גדר הענווה וטהרת המצורע באזוב ושני תולעת יוכיח. על כן אין הנגע מצוי בבגדי שני תולעת. ובכל מיני נגעים אין טומאה כי אם בפשיון, רמז להרחקת הגסות מכל וכל שלא לעמוד אפילו בדרך ממוצע, אלא צריך להפוך עינו עיניים רמות שלו מכל וכל.
על מה באים שלושת מיני הצרעת?

שלושה מיני צרעת באים על שלושה דברים, שהם כיסוי לאדם זה לפנים מזה. מכסה ראשון הוא עורו לבשרו. למעלה מעורו, בגדיו שהם כיסוי לעורו. למעלה מהם, ביתו כי הוא מכסה לו להצילו ממטר ומזרם. ומי שהוסר מעליו כל מכסה נקרא פרוע ומגולה. על כן הזכיר תחילה נגעי עורו ואחר כך נגעי בגדיו ואחר כך נגעי בתים להסיר מכסהו אחת אחת עד שיהיה פרוע ומגולה מכל וכל.

אומנם לדעת חז"ל הסדר הפוך, כי אמרו אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחילה, לכך מביא תחילה נגע על ביתו. לא חזר בו מביא גם על בגדיו, לא חזר בו מביא גם על גופו. ומה שהזכיר תחילה נגעי הגוף לפי שהקב"ה מתרה במכה אחרונה הגדולה תחילה, כך הזכיר כאן נגעי הגוף בראשונה לאיים על האדם ממה שהוא מתיירא ביותר, אבל לעולם אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחילה כי אל רחום וחנון הוא.
כלי יקר

מהם הקשיים מייצור המילים בפרשה?

בפרשה זו בכללה באו דברים כפולים ומיותרים הרבה. צא וספור ותמצא כי מילת "בגד" מיותר שמונה פעמים ומילת "עור". וכן מילת "שתי וערב" מיותרים שבע פעמים. ומילת "לפשתים ולצמר" מיותרים ב' פעמים.
ולישב ייתורים אלה באו הדרושים.
מלבי"ם

מהו "לפשתים ולצמר"? 1

"לפשתים ולצמר" – של פשתים או של צמר.

מהו "או בעור"? 1

"או בעור" – זה עור שלא נעשה בו מלאכה.

מהו "מלאכת עור"? 1

"או בכל מלאכת עור" – זה עור שנעשה בו מלאכה.

רש"י

מהו "לפשתים ולצמר"? 2

"לפשתים ולצמר" – בכל הפרשה הקדים הכתוב צמר לפשתים זולת בזה המקום. ולא דבר ריק הוא. ונראה דמזה למדו חז"ל דשתי וערב של פשתים מקבל טומאה קודם לשתי וערב של צמר.

הנצי"ב

מהו "או בעור"? 2

"או בעור" – כאשר הוא.

מהו "מלאכת עור"? 2

"בכל מלאכת עור" – כמו מכבר ונאד.

ראב"ע

מט

מהו "ירקרק או אדמדם"? 1

"ירקרק" – ירוק שבירוקים.

"אדמדם" – אדום שבאדומים.

רש"י

מהו "ירקרק או אדמדם"? 2

"ירקרק" – מגזרת ירק כי העין כמוהו וזה כפול לחסרון.

ראב"ע

מהו הקושי "נגע צרעת והובא אל הכהן"?

"נגע צרעת הוא והוראה אל הכהן" – שאין דרך הכתוב לומר את הטעם קודם הדין.

וראוי לאמר "והוראה אל הכהן נגע צרעת הוא". בפרט פה איך הקדים לאמור "נגע צרעת

היא" הלא קודם שיראה הכהן אין עליו שם נגע כלל?

פירשו חז"ל שבא ללמד שאין משגיחים על האיש בעל הבגד מי הוא, עשיר או עני,

הגם שהבגד אין ראוי אליו מצד עושרו.

הודיע שאם הוא ירקרק בבגד נגע צרעת הוא מצד עצמו מבלי הבט של מי הוא.

מה מלמד "נגע צרעת הוא"?

"נגע צרעת הוא" – ששם צרעת מיוחד רק בנגע שמטמא במחיה. וכשבא ביתר נגעים בא

ללמד על השיעור כגריס שנלמד ממחיה – בנין אב לכל הצרעת שהם כגריס.

מן הסברה יש להסתפק בזה בנגעי בגדים. כי בצד אחד יש להם דמיון אל נגעי עור

הבשר שמטמאים בשני שבועות כמוהם. ובצד אחר יש להם דימוי עם נגעי בתים

שמטמאים כמוהם בירקרק ואדמדם ושם צריך שני גריסים, לכן צריך קרא.

מלבי"ם

ג

מהו הקושי המרכזי בנגעי בגדים?

צריך לדעת מה טעם שינה הכתוב משפט צרעת הבגד ממשפט צרעת אדם, שצרעת

אדם ישנה בלא הסגר כשהיא צרעת. וצרעת הבגד הגם שהיא צרעת, אף על פי כן לא

צויה שיטמאנו הכהן אלא יסגירנו. ונמצא כפי זה מחשיב הכתוב בגדי אדם מאדם

עצמו?

ומהי התשובה?

ונראה כי הבגדים לצד שהחלטו הוא כליונו אם בפעם הראשונה יוחלט אם כן אין

תרופה לבעל תשובה לשוב על חטא שצרעת זה בא בעבורו. וכבר קדם לנו כי לא

יחפוץ ה' בהפסד וכליון ממון אדם. צא ולמד מה שדרשו חז"ל בפסוק "וציוה הכהן ופינו

את הבית" – שהקב"ה חס אפילו על ממון הבזוי של הרשעים, אשר על כן אין לך נגע

בבגדים שיוחלט בפעם אחת. מה שאין כן האדם שישנו בתשובה ותיקון גם אחר

החלטו, שהרי אינו נאבד בהחלטו אלא נבדל. ובשובו יוסר ממנו הנגע וטהר. לזה ישנה

לצרעת חלוטה בפעם הראשונה וישרים דרכי ה'.

אור החיים

נא

מהו "ממארת"? 1

"ממארת" – לשון סילון ממאיר.

ומדרשו – תן בו מארה שלא תהנה ממנו.

רש"י

מהו "ממארת"? 2

"ממארת" – לשון קללה וחיסרון.

רשב"ם

מהו "ממארת"? 3

"ממארת" – היא קללת אלוקים בבגד ובבית.

רמב"ן

נב

מהו "בצמר או בפשתים"? 1

"בצמר או בפשתים" – של צמר או של פשתים זהו פשוטו. ומדרשו, יכול יביא גיזי צמר ואניצי פשתן וישרפם עמו, תלמוד לומר "היא באש תשרף" – אינה צריכה דבר אחר עימה. אם כן מה תלמוד לומר "בצמר או בפשתים" להוציא את האימרויות שבו שהן ממין אחר. רש"י

מה המיוחד בפסוק זה?

הפסוק מתחיל ומסיים בשריפה, לומר שכל האסורים בהנאה טעונים שרפה.

בעל הטורים

מהו "בו הנגע"? 1

"את אשר בו הנגע" – יכול מקום הנגע בלבד, תלמוד לומר "את אשר בו הנגע". יכול כל הבגד כולו טעון כיבוס? תלמוד לומר "הנגע" הא כיצד? יכבס מן הבגד עימו. רש"י

מהו "בקרחתו או בגבחתו"? 1

"קרחתו או גבחתו" – קרחת לשון ישנים וגבחת לשון חדשים. כאילו נכתב באחריתו או בקדמותו, שהקרחת לשון אחוריים והגבחת לשון פנים. הקרחת כל מה ששופע ויורד מן הקודקוד ולאחריו. רש"י

מהו "בקרחתו או בגבחתו"? 2

"בקרחתו" – אלו השחקים, שכשנשחק הבגד נושר השער ונעשה כמו קרחת. "בגבחתו" – אלו החדשים, שכשהוא חדש שערותיו בולטות. בעל הטורים

מהו "בקרחתו או בגבחתו"? 3

"בקרחתו או בגבחתו" – מאחורי הבגד או מלפניו. ונקט הכתוב הפשוט תחילה, דאחורי הבגד קרוב יותר לגוף האדם משום הכי פשוט יותר שמטמא בנגעים. הנצי"ב

מהי "פחתת"? 1

"פחתת" – אין לה אח במקרא והיא ידועה בלשון חז"ל. וטעמו חסרון הוא שאירע בקרחת הבגד או בגבחתו.

ראב"ע

מהי "פחתת"? 2

"פחתת" – לשון מאירה שמפחית ומחסר.

רשב"ם

מהו "וקרע אותו"? 1

"וקרע אותו" – הקרע מקום הנגע מן הבגד וישרפנו.

מהו "באש תשרפנו"? 1

"באש תשרפנו" – את כל הבגד.

מהו "וכובס שנית"? 1

"וכובס שנית" – לשון טבילה.

רש"י

מהו "וכובס שנית" 2?

"וכובס שנית" – מצווה לכבסו פעמיים.

ראב"ע

מהם המילים החוזרות בפרשת נגעי בגדים ומה מרמז הדבר?

"נגע צרעת" י' פעמים כתיב נגע צרעת בכי תזריע ובפרשה הזאת, שעל ידי י' דברים נגעים באים.

"תורת הצרעת" – ה' פעמים כנגד ה' חומשים, לומר, שהמספר לשון הרע כאילו עובר על חמישה חומשי תורה.

עשרה פרשיות של נגעים הם בין נגעי אדם בין נגעי בגדים ונגעי בתים, שאם יקיימו עשרת הדברות ינצלו מאלו העשרה.

בעל הטורים

מהו "כי פשה הנגע בבגד"?

"כי פשה הנגע בבגד" – שאף הוא רחוק מן הנגע כיון שפשה בבגד הווה פשיון.

מהו "הנגע טמא הוא"?

"צרעת ממארת הנגע טמא הוא" – רוצה לומר אם קרעו ועשאו מוכין כי בכל אופן תשרף. ומבואר שבצד הראשון שעדיין אינו חייב שריפה, מועיל קריעה למוכין.

מה נשרף ומה לא?

"ושרף את הבגד" – לבל נטעה שעל כל פנים ישרף כל מה שהוא מצמר ופשתים אף שאינו מטמא בנגעים כגון האמרות הצבועים ארגמן. לכן אמר רק החלקים אשר יהיה בהם הנגע, אבל חלקים הצבועים שאי אפשר שיהיה בהם הנגע אינם צריכים להשרף.

מהו "כהה הנגע" ומהו "הפך עינו"?

"כהה הנגע – הפך הנגע את עינו" – שכהה הוא שנחלש מראיתו מאדמדמ לאדום ומירקרק לירוק. "הפך את עינו" – הוא שנהפך למראה אחרת שזה גדר שורש הפך שהוא מהפך אל הפך.

ופה התנה שדווקא אם לא הפך עינו ולא פשה, טמא. הא הפך עינו, טהור. והיינו אם שינה מראהו למין אחר, כגון למראה לבן ושחור ותכלת. אמנם אם הפך מראה אדמדם למראה ירקרק, כיון שגם עתה הוא נגע מה יעשה לו.

מהי "פחת" 3?

"פחת" – שם פחת לא נמצא במקרא רק על החפירה בעומק. ובלשון חז"ל נמצא על הגרעון לא פחות ולא יותר.

מדוע תוספת המילה "עוד"?

"ואם תראה עוד" – מילת עוד מורה שנראה במקום שנראה בתחילה. וכיון שקרע מקום הנגע לא נראה שם עוד רק במקום אחר.

מהו לשון "פורחת" בצרעת בגדים?

"פורחת היא" – לשון פריחה לא יתכן על הוויית העצם, רק על גידולו והפרותו. לכן פרשהו חז"ל בכל מקום שבא לשון פריחה בנגעים, על הפשיון שהוא שהנגע פורחת ועושה פרי להתווסף ולהתגדל.

מילת היא מוסב על הנגע המתרבה ולא על הפושה. לכן הוכרחו חז"ל לבאר מילת "פורחת" על ההוראה ההשאלית של פרח שבא בהשאלה על הציצים היפים בגוונים משונים. כמו כפתור ופרח כמעשה שפת כוס פרח שושן שהושאל מן פרחי העשבים שרובם הם בעלי צבעים שונים.

מהו "אשר תכבס"?

"אשר תכבס וסר מהם הנגע" – וכיון שהבגד חוץ ממקום הנגע אין בו כתם, משמע שיקיים בו מצות כיבוס להטבילו גם בפעם הראשון. שמה שייחס פה הכיבוס אל כלל הבגד הוא מפני שסר ממנו הנגע שהיה כתם בכלל הבגד. ובזה יצדק לאמר שכל הבגד נתכבס הגם שלא כיבס רק סביב הכתם.

"וכבס שנית וטהר" – הכיבוס יאמר על שני פנים, אם להסיר הכתם ואיזה לכלוך וטינוף, אם על הבאה במי טהרה להסיר הטומאה. וזה שכתוב השניה לטהרו והראשונה להסיר את נגעו. שכביסה זו במי מקווה וצריך טבילת בגד.

מהו "זאת תורת"?

"זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר" – שכל מקום שיאמר "זאת תורת" מכניס דברים רבים תחת תורה כללית וחוק כולל.

מדוע שינה הכתוב בסדר?

ולא חשבם כסדר הפרשה להורות שצרעת הבגד דומה לבית שמטמא בביאה. ומפני שיש לומר רק בגד לבד חשב פה כל מיני בגדים בפרטות, להראות שכולם נכנסים תחת סוג בגד וכולם נכללים במה שכתוב "לצרעת הבגד ולבית".

מהו "לטהרו או לטמאו"?

"לטהרו או לטמאו" – צרעת הבגד הוא רק בארץ, לכן אמר בו בפני עצמו "לטהרו או לטמאו" – בכל מקום אף בארץ. מטעם זה הקדים לפעמים טהרה אל טומאה ופעמים טומאה אל טהרה, להורות ששניהם שקולים במצווה.

מהו "או"?

בא פה מילת "או" שמורה שהם מובדלים על ידי כהנים שונים, שכל אחד או מטמא או מטהר.

מלבי"ם

מה האיפיון של נגעי בגדים?

אופייניות ההלכות שנאמרו בנגעי בגדים. מבחינות רבות הן חמורות מהלכות נגעי אדם. נגעי אדם נוהגים רק בישראל. אף אין משגיחים בנגע של גר, שהיה בו בעודו נכרי. ואילו בגד מנוגע של נכרי שעבר לרשות ישראל, טעון ראיית כהן. גדולה מזו, דיני נגעים נוהגים אולי גם בבגדי גר תושב. ועוד, בגד המנוגע הנידון כדין אדם מבחינת הסגר, החלט וטומאה חמור הימנו מבחינת שילוח מחנה. שהרי הוא משולח מכל הערים, אפילו אינן מוקפות חומה. זאת ועוד, אדם שנגעו עמד בעינו לאחר הסגר שני, הרי זה טהור בעוד הנגע בגופו. כנגד זה אין בגד יכול להיטהר בעוד הנגע בו. אם עמד בעינו לאחר הסגר שני הרי זה טעון שריפה. ומושג הבגד כולל גם מטווה גרידא – שתי וערב. והוא כולל כל אריג שנארג מן החומרים המיוחדים לבגדים, צמר ופשתים אפילו עשו ממנו קלע של ספינה וכיוצא בו.

על מה באים נגעי בגדים?

המבט הנתונה בתורה להסברת דיני נגעים יש בה כדי להסביר גם הלכות אלה. שהרי נגעים באים על חטאים חברתיים. ה' שולח נגע באדם בבגדו ובביתו כדי להעמיד אותו על חומרת אותם חטאים. והנה הבגד הוא הביטוי העיקרי של האופי החברתי של האדם. בייחוד הדברים אמורים בתחום המחשבה היהודית.

בגד מציין כאן תכונה ולבישת הבגד היא רכישת תכונה. ואם ה' שולח נגע בבגדו של אדם, הרי הוא גוער בו על השחתת חברתית. כך יובן שדווקא בגד המנוגע משולח לחלוטין מכל החוג החברתי של העם.

מה הקשר של נגעי בגדים לגר תושב?

דין נגעי בגדים נוהג גם בגר תושב ועל כל פנים הוא נוהג גם בבגד המנוגע שעבר לרשות ישראל. שכן מבחינה חברתית הרי גר תושב הוא חלק בלתי נפרד של האומה. והצדק החברתי הוא חלק מהותי של מצוות בני נח החלות גם על נכרי.

מדוע חזר הכתוב "בבגד או בשתי או בערב וכו'?"

נמצא שמשמעות הנגע ברורה ביותר בנגעי בגדים. אזהרת הנגע על יושר חברתי מבוארת בהם ביותר. משום כך אין אזהרה זו מוגבלת רק לבגד ממש. אלא שמושג זה כולל גם מטווה גרידא. והוא מתקיים גם במקרה שכלי אחר נעשה מאריג הבגד. משום כך חזר הכתוב בכל משפט של דיני נגעי בגדים על המילים "בבגד או בשתי או בערב או בעור לכל אשר יעשה העור למלאכה". כי מושג הבגד נזכר בראש הפרשה הדנה בנגעי בגדים. והרחבת מושג זה לכל

החומרים המיוחדים לבגדים בכל צורה שהיא, מבטאת את החשיבות היתרה של דיני נגעי בגדים. אולם צמר ופשתים מייצגים בתורה את החומרים המיוחדים לבגדו של אדם. משום כך מושג הבגד מתחיל כבר במטווה גרידא. אלא שמושג הלבוש מתפשט כאן גם לעור ובלבד שנגמרה מלאכתו לתשמיש.

מה מייצג הצבע הלבן?

פשתים וכן הרוב המכריע של הצמר הם לבנים בצבעם הטבעי. הם מייצגים אפוא בצבעם המקורי את "טהרת האופי" שאדם ילבשנה. משום כך אין נגעים מטמאים אלא בבגדי צמר ופשתים שצבעם המקורי הוא לבן. הם שיזהירו את האדם להסיר כל רבב מאופיו החברתי. ובסופו של דבר בנגעי בני אדם היה צורך להבהיר את יחסם המיוחד לבחינה החברתית. משום כך הוגבלה חובת השילוח לעיירות מוקפות חומה. שונה הדבר בבגדים, הבחינה החברתית שבהם מובנת מאליה על ידי עצם מושג הבגד. משום כך הם טעונים שילוח מכל מושבות האדם.

מדוע הנגעים רק למבוגרים?

האזהרה המוסרית שהיא תכלית כל הנגעים מקבלת תוקף רק בגיל הבגרות. אולם ילדים שטרם הגיעו לבגרות כלולים בתחום אישיות הוריהם. הם הנבטים הרכים של האנושות. והם יגדלו להיות צלם אלוקים בבית חיי הוריהם ועל פי דוגמתם. כדרך שנגע הנראה בבגד ובבית הוא אות אזהרה לבעליהם, כן הדבר בנגע הנראה על מצח ילד תמים. הוא אזהרה מזעזעת את לב הוריו לבוא ולפשפש במעשיהם. יראו את תמונת החיים שהיא מופת לילדם בהתנהגותם החברתית. תו הנגע שבגוף בנם והכרזת הטומאה ותוצאותיה, הם אזהרה חמורה להוריו. שפרו מעשיכם למען ילדכם, היו הגונים למען עתיד בניכם. הכתם המוסרי שידבק בבניכם נזקף לחובתכם. אכן נגע שעל מצח ילד תמים הוא אזהרה חמורה יותר להוריו מנגע שפגע בגופם.

מהו המסר לאדם מהנגע?

עוד עלינו לעיין בהכרזת הטומאה ובתוצאותיה מבחינת השפעתן המוסרית על המנוגע. אין הוא דומה לשאר הטמאים, שהרי אין הוא טמא בעצם הנגע שבגופו, אלא טומאתו תלויה במאמר הכהן. עובדה זו מורה לו שאין טומאתו נובעת ממצבו הגופני, אלא מהתנהגותו המוסרית כלפי התורה – שהכהן משרת במקדשה. הנגע הוא כעין כתב סתר אלוקי שפיענוחו מוטל על הכהן.

אם נשווה לנגדנו את כלל תורת הנגעים נראה בהם מוסר גדול של השגחה האלוקית הפרטית. במדינה האלוקית יש עונש ותיקון גם לאותם חטאים חברתיים כגון גאווה, שקר, צרות עין, מלשינות וכו' שהם מחוץ לסמכות דין בשר ודם. ה' בעצמו מקטרג ומעיד עליהם ומפרסם אותם ברבים.

רש"ר הירש

ל